

М. О. Храпицька

*студ. I курсу магістратури економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: д.ю.н., проф. А. В. Смітюх

СКЛИКАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЗА ІНІЦІАТИВОЮ УЧАСНИКА ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА У ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ КРАЇН ЄВРОПИ

За загальним правилом, скликання загальних зборів господарського товариства здійснюється органом товариства (виконавчим органом чи наглядовою радою); разом з тим, закон визначає також умови, за яких учасники товариства можуть скликати такі збори самостійно. Питання найбільш оптимальної моделі права учасника скликати загальні збори за власною ініціативою залишається актуальним, і тому метою цієї роботи є дослідження умов, за яких учасник господарського товариства може скликати загальні збори, у правових системах таких країн Європи, як Нідерланди, Франція, Іспанія та Чехія.

Законодавство Нідерландів досить детально регулює право учасника господарського товариства на скликання загальних зборів, встановлюючи відмінні вимоги до учасників «відкритих товариств з обмеженою відповідальністю» та «закритих товариств з обмеженою відповідальністю». Зокрема, у першому виді товариств право на скликання загальних зборів матимуть один або декілька учасників, яким належать 10% від статутного капіталу, якщо статутом товариства не передбачено інше (ч. 1 ст. 2.110 ЦК Нідерландів [1]). У «закритих товариствах» таким правом наділені учасники, яким одноосібно чи спільно належить 1% статутного капіталу товариства (ч. 1 ст. 2.220 ЦК Нідерландів [1]). Такий учасник або учасники мають спочатку письмово звернутися із відповідною вимогою до виконавчого органу чи наглядової ради товариства, і лише у тому випадку, якщо жоден із зазначених органів протягом шести тижнів (для «закритих товариств» – протягом чотирьох тижнів) не вчинив жодних дій, він може звернутися із аналогічною заявою до суду, який перевірятиме відповідність вимоги про скликання загальних зборів інтересам товариства, причому у разі надання дозволу на скликання зборів суд визначатиме його процедуру та строк (ч. 1 ст. 2.111; ч. 1 ст. 2.21 ЦК Нідерландів [1]).

У виключних випадках закон надає право будь-якому учаснику товариства незалежно від належної йому частки у статутному капіталі звернутися із запитом на проведення загальних зборів одразу до суду: якщо не були проведені щорічні загальні збори, а у «відкритих товариствах» – також якщо вартість чистих активів товариства знизилася до половини вартості статутного капіталу, і виконавчий орган протягом трьох місяців не здійснив заходів, необхідних для проведення загальних зборів (ст. 2.112; ст. 2.222 ЦК Нідерландів [1]).

У Франції нормативне регулювання права учасника товариства на скликання загальних зборів вирізняється меншою системністю, що пов'язане, у тому числі, із наявністю більшої кількості видів господарських товариств. Так, для «генеральних партнерств» та «обмежених партнерств» (близькі до повних та командитних товариств в Україні відповідно), як таке право учасника на скликання загальних зборів не передбачено. У ТОВ право звернутися до органу товариства, уповноваженого на скликання загальних зборів, надається учаснику або учасникам, яким належить частка, що дорівнює половині від статутного капіталу, або учаснику, що представляє принаймні 1/10 учасників товариства, яким належить 1/10 статутного капіталу товариства; крім того, в судовому порядку із запитом про призначення відповідальної за скликання та проведення загальних зборів особи може звернутися будь-який учасник такого товариства (ч.ч. 3, 4 ст. L223-27 ГК Франції [2]). У публічних ТОВ передбачений лише судовий порядок звернення учасника для призначення особи, відповідальної за скликання та проведення загальних зборів: таким правом наділені учасники,

яким належить 5% та більше від статутного капіталу, а у певних «надзвичайних випадках» – будь-який учасник чи інша зацікавлена особа (ч. 2 ст. L225-103 ГК Франції [2]).

В Іспанії для всіх видів господарських товариств (ТОВ, АТ, обмежених партнерств) встановлюються єдині норми щодо реалізації даного права учасника. Із нотаріально засвідченим запитом про скликання загальних зборів до виконавчого органу може звертатися учасник чи учасники, частка яких у статутному капіталі товариства складає 5%, при цьому для проведення загальних зборів виконавчому органу надається 2 місяці з моменту отримання відповідного запиту і якщо такі загальні збори не скликаються, учасник може звернутися з відповідним запитом до господарського суду або до реєстратора, які вповноважені винести рішення про скликання загальних зборів (ст. 168; ч. 2 ст. 169 Закону «Про комерційні підприємства» [3, ст.ст. 168, 169]).

Крім того будь-який учасник незалежно від розміру належної йому частки у статутному капіталі, може звернутися до суду чи реєстратора із запитом про скликання загальних зборів у випадку, якщо чергові загальні збори, визначені законом чи статутом, не проводяться, а також у випадку смерті чи звільнення одноособового директора; усіх чи більшості від складу ради директорів за відсутності їх заступників (ч. 1 ст. 169, ст. 171 Закону «Про комерційні підприємства» [3, ст.ст. 169, 171]).

У Чехії зміст права учасника господарського товариства на скликання загальних зборів визначається залежно від виду такого товариства. Так, щодо повних та обмежених партнерств правове регулювання зазначеного питання відсутнє. У ТОВ право звертатися до виконавчого органу із запитом про скликання загальних зборів належить учаснику чи учасникам, частка яких у статутному капіталі дорівнює 10% або яким належать 10% голосів: якщо протягом місяця з моменту отримання такого запиту виконавчий орган не проводить загальних зборів, такий учасник має право самостійно скликати загальні збори (ст. 187 Закону «Про господарські товариства та кооперативи» [4, ст. 187]). В АТ право звертатися із запитом про скликання загальних зборів мають т.зв. «кваліфіковані акціонери», яким належить від 5% до 1% акцій залежно від суми, якій дорівнює статутний капітал товариства (від 100 000 000 чеських крон чи менше до 500 000 000 чеських крон і більше): виконавчий орган має скликати і провести загальні збори протягом 40 днів з моменту отримання відповідного запиту, а якщо цього не буде виконано своєчасно, такий «кваліфікований акціонер» може звернутися із запитом про надання дозволу на скликання загальних зборів до суду (ст. 365; ч. 1 ст. 367 Закону «Про господарські товариства та кооперативи» [4, ст.ст. 365, 367]). Крім того, в як в ТОВ, так і в АТ для кожного учасника передбачена можливість скликати загальні збори у випадку, якщо чергові щорічні збори не проводяться чи виконавчий орган виявляється неспроможним виконувати інші свої

обов'язки (ст.ст. 183, 404 Закону «Про господарські товариства та кооперативи» [4, ст.ст. 183, 404]).

Таким чином, аналіз правового регулювання у країнах Європи права учасника господарського товариства скликати загальні збори за власною ініціативою очікувано виявив відмінності у частині вимог щодо розміру частки у статутному капіталі товариства, яка надає таке право (Нідерланди – 10% для відкритих товариств та 1% – для закритих товариств; Франція – 10% для ТОВ, 5% – для публічних ТОВ; Іспанія – 5%; Чехія – 10% для ТОВ, від 5% до 1% для АТ). Вирізняється і ступінь деталізації порядку реалізації таким учасником належного йому права – загальне регулювання у Франції, чіткі, деталізовані положення в Нідерландах, Іспанії, Чехії.

Дослідження нормативно-правового регулювання скликання загальних зборів товариства учасником товариства дозволило визначити дві моделі, за якими будується порядок реалізації учасником товариства такого права:

1. Скликання загальних зборів товариства його учасником із можливим залученням суду у випадку бездіяльності уповноваженого органу товариства (Нідерланди, Франція, Іспанія, Чехія – щодо АТ).

2. Скликання загальних зборів товариства виключно учасником товариства самостійно (Чехія – щодо ТОВ).

Отже, у Чехії присутнє поєднання обох зазначених моделей залежно від того, у якому з видів господарського товариства вимагається скликання загальних зборів.

Необхідно відзначити також передбачене у кожній з розглянутих держав право будь-якого учасника незалежно від розміру належної йому частки звернутися до суду за отриманням дозволу на проведення загальних зборів у випадках, коли виконавчий орган фактично не функціонує. Така норма є цілком логічною, сприяє захисту інтересів усіх учасників товариства, особливо в умовах тих товариств, де створення наглядової ради не передбачено.

Список використаної літератури

1. Dutch Civil Code. URL: <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm> (дата звернення: 04.11.2020).
2. Commercial Code of France. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/Media/Traductions/English-en/code_commerce_part_L_EN_20130701 (дата звернення: 04.11.2020).
3. Corporate Enterprises Act of Spain. URL: https://law.au.dk/fileadmin/Jura/dokumenter/Corporate_Enterprises_Act__28Ley_de_Sociedades_de_Capital_29.pdf (дата звернення: 04.11.2020).
4. On Commercial Companies and Cooperatives (Business Corporations Act) Act of Czech Republic. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Business-Corporations-Act.pdf> (дата звернення: 04.11.2020).